

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20'—, inozemstvo Din 30'—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA STEV. 13.

TELEFON STEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG STEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Radikalna stranka pred odločitvijo.

Seja širšega glavnega odbora radikalne stranke se nadaljuje danes. — Pašić zahteva izključitev Jovanovića. — Pašić za najstrožji centralizem in proti jugoslovenstvu, ki da je tvorba Austrije. — Odločen nastop Lj. Jovanovića, ki dobi besedo proti volji Pašića. — Presenetljivo veliko število poslancev za Jovanovića. — Kralj se vrnil v Beograd. — Pred razkolom v radikalni stranki.

PAŠIĆ V NASPROTJU Z VLADO.

Beograd, 26. aprila. Včeraj ob 9. in pol sta posetila Pašića Uzunović in Marko Gjuričić in mu sporočila predsednični sklep konference radikalnih ministrov. Pašić je izjavil, da se s tem sklepom ne strinja in da on in Ljuba Jovanović ne moreta biti skupaj v stranki. Po tej kategorični izjavi Nikole Pašića so imeli radikalni člani vlade konferenco, na kateri je Uzunović sporočil rezultat obiska pri Pašiću. Sklenilo se je, da ministri na seji glavnega odbora ne sodelujejo pri debati, razen ako bi bilo potrebno, da povzame besedo sam predsednik vlade.

ZGODOVINSKA SEJA.

Širši glavni odbor radikalne stranke se je setal ob 10. in četrt. Ljuba Jovanović je prišel ob 9. in pol v spremstvu Velje Vukičevića, a Pašić ob 10. in četrt. Najprej je bila izvršena verifikacija in je verifikacijski odbor ob 11. podal poročilo, da štirje mandati niso mogli biti verifikirani.

Takoj ob pričetku seje je povzel besedo

Nikola Pašić,

ki je prej ko se je prešlo na dnevni red, razložil stanje stvari v državi po sklenitvi sporazuma z Radićem. Ko so hrvatski poslanci prečitali svojo deklaracijo in se izjavili za sedanje stanje v državi, za edinstvo, monarhijo in vidovdansko ustavo, je prenehal vzrok za borbo proti tej stranki. Stavili so nam ponudbo, ki je nismo mogli odbiti, ker so sprejeli vse pogoje, ki smo jih zahtevali. Mi smo hoteli verjeti v njih iskrenost, to je, da oni opuste vse zveze z našimi neprijatelji v inozemstvu. Napravili smo poskus. Proti temu so bili samostojni demokrati, ker niso hoteli sodelovati z njimi. Mi pa smo to zahtevali, ker so poudarjali, da Radić ne dela iskreno.

Sklenili smo sporazum, ki je znan, in začeli delati. Toda kmalu se je opazilo, da se z radićevci težko dela. Po sprejetju poročila je bila skupščina odgojena do 5. maja in so radićevci sami glasovali za to. Kesneje pa so začeli brez dogovora z nami zahtevati, da naj se skupščina sestane 8. aprila. Svoje zahteve niso hoteli na noben način izpremeniti, češ da je to nemogoče. Poleg tega se je videlo, da imajo sporazum tudi z opozicijo. Prišlo je do krize in sestavljena je bila začasna vlada Nikole Uzunovića. Uvidelo se je, da ni tako lahko napraviti sporazuma z Radićem.

Prišla je tako nova začasna vlada Nikole Uzunovića z dr. Nikićem in dr. Šuperino.

V radikalni stranki so se začele delati razne kombinacije. Nekateri so bili za popuščanje, drugi pa za koncentracijsko vlado. Ustvarilo se je stanje, ki je bila v nasprotju s programom stranke in s tem stranka odstopi od svojega programa in prav zaradi tega je sklican glavni odbor.

Pašić govori obširno o vseh peripetijah vojne. Po vojni smo dobili državo, kakor smo jo želeli in hoteli. A nastale so težave, ker so Hrvati začeli zahtevati federalizem in avtonomijo. Oboje Pašić odločno odklanja in po njem sme biti avtonomija samo ideja. To je v zadnjem času našlo odmev tudi pri naših ljudeh.

Pašić govori dalje o vprašanju davkov in o oboroževanju in se potem zopet povrne na sporazum z Radićem. V prora-

čunski debati so se čule nekatere stvari, ki so kaznive. Začel se je vik in krik proti korupciji, a korupcija je na drugi strani. Ona izvira že od prej, ni je uvedla radikalna stranka. Ve se, kdo so bili prvi očetje korupcije. To so bili oni iz leta 1918, ki so izdajali izvoznice. Posledice korupcije se pa pripisujejo nam in se korupcija uporablja v borbi proti radikalni stranki. Tako se proti korupciji bore ravno oni, ki ne žele edinstva in centralizma. Korupcija je sredstvo, da se uresniči avtonomistične in partikularistične namere. Pašić se bavi s propagiranjem jugoslovenstva in pravi, da je bila to avstrijska politika, da se uniči nacionalna in historična imena. Isto svrhu je zasledovala Avstrija s tem, da je podpirala ilirski pokret, ki je šel za tem, da se zovemo Iliri, čeprav nimamo z njimi nič skupnega. Tudi med nami se dobe ljudje, ki to odobravajo.

Pašić je naglašal potrebo, da se mora o vseh teh pojavih voditi diskusija, ker je stanje tako, da se zahteva izprememba radikalnega programa. Mi moramo biti pripravljeni, ker se zavzemajo za te težnje in za želje po federalizmu nekateri naši ljudje. Zaradi tega smo se tu zbrali, da po programu stranke in po načelih, ki smo jih vedno zastopali, storimo sklepe.

Ob 1. popoldne je bil Pašić utrujen in je prosil za dovoljenje, da sme nadaljevati svoj govor na popoldanski seji.

OBTOŽBA PROTI L. JOVANOVIĆU.

Točno ob 4. popoldne se je nadaljevala seja in Pašić je takoj prešel na obtožbo proti Ljubi Jovanoviću. Obtožuje ga zaradi štirih točk. 1. zaradi članka, ki je izšel v knjigi »Kri Slovanstva«; 2. zaradi koketiranja s federalisti; 3. zaradi tega, ker je skušal ustanoviti blok skupno z dr. Koroščem in 4. zaradi objavljenega pisma. Pašić je končal svoj govor z zaključkom, da Ljuba Jovanović ne more biti več član glavnega odbora radikalne stranke in tudi ne član radikalnega kluba in ne radikalne stranke.

Ljuba Jovanović je potem prosil za besedo, da odgovori na obtožbo Nikole Pašića, pa mu je Pašić rekel: Odidi, nimaš nič več govoriti! V sled protesta večine članov glavnega odbora je moral Pašić popustiti, nakar je Ljuba Jovanović povzel besedo in govoril tako-le:

GOVOR LJUBE JOVANOVIĆA.

Predsednik me je pozval, da naj odidem. Jaz izjavljam, da ne bom šel. Delam že 40 let za radikalno stranko in za državo in ne more me en človek izključiti iz stranke. Vi sklepajte! Lahko me tudi izključite, a potrebno je, da mi daste priliko, da odgovorim na obtožbo. Do tega imam pravico.

Najprej vam moram povedati nekaj, kar vam morda ne bo ljube in zaradi česar bom mogoče izgubil nekaj simpatij pri vas. To je, da vi niste kompetentni, da me izključite, ker je glavni odbor po členu 24 statuta kompetenten za tako stvar samo takrat, kadar narodna skupščina ni zbrana in radikalni klub ni skup. Ker sedaj narodna skupščina dela in je radikalni klub zbran, mora radikalni klub sedeti. Zato izjavljam vnaprej, da je to, kar boste sklenili, ničevo in neveljavno. Vaš sklep ne more veljati, ker je predsednik po čl. 17. in 18. statuta dolžan točno določiti dnevni red. Zato bi morala na današnjem dnevnem redu biti točka o izključitvi Ljube Jovanovića.

To pa se ni zgodilo. Sploh ni bil določen tak dnevni red. Sicer pa se meni ni dostavila nobena obtožnica. Toda jaz prehajam preko tega in jemljam ta predlog g. predsednika na znanje.

Očitajo mi moj članek v znani knjigi »Kri Slovanstva«. Na to pravim: S tem se nisem nič pregrešil in ničesar nisem zapisal, kar bi ne bilo točno. Treba pa je pripomniti, da je bilo to še leta 1924 napisano javno. Navzlic vsemu temu ste me Vi po tem času izvolili za predsednika narodne skupščine, za predsednika zakonodajnega odbora in za podpredsednika glavnega odbora. S tem ste vse to salvirali. Zato tega vprašanja ne morete sedaj več spravljati na dan, ko sta ga že enkrat zavrgli.

Kar se tiče tega vprašanja, bi jaz mogel priti z dokumenti in dokazi. Toda za ta slučaj bi prosil, da prevzame ministrski predsednik in zunanji minister, ki sta tu navzoča, vso odgovornost.

Oba, Uzunović in dr. Ninčić sta se pri tem dvignila in začela protestirati, pozivajoč Jovanovića, naj ne hodi na dan s temi dokumenti in dokazi.

»Dalje se mi očitajo,« nadaljuje Ljuba Jovanović, »da sem federalist in — da koketiram s federalisti. Kdo pa je sestavil in podpisal pakt v Ženevi in kdo je proglasil edinstvo? Nečem se hvaliti, če opozorim, da so edinstvo ustvarili Ljuba Jovanović, dr. Ninčić in Drašković. — Kdo je spisal kraljev manifest od 1. decembra 1918? V tem manifestu niso mogli federalisti najti niti ene točke, ki bi govorila za nje. Kdo ga je napisal? Bil sem to jaz. Kdo je izdeloval in izdelal glavna določila ustave? Kdo je preprečil Stojanu Protiću, da izvede do konca svoj program o razdelitvi države na sedem pokrajin? Kdo je sestavil razne proklamacije radikalne stranke na narod Srbov, Hrvatov in Slovencev, pod katerimi je vedno stalo ime g. Nikole Pašića? Napravil je to seveda Ljuba Jovanović. Ta je delal, a g. Pašić je žel.

Pismo dalmatinskim radikalom.

Kar se tiče pisma, o katerem se govori, priznam, da sem ga napisal jaz, in to ne samo enega, ampak več! Vsebinsko te pisem v polnem obsegu vzdržujem in samtrmam, da sem to napisal v interesu države in stranke. Kritizirati bi se mogla ta pisma morebiti zaradi svoje ostrine. Toda poslanci radikalne stranke so iznašali še vse hujše stvari, pa niso prišli nikdar niti pred častni sed, kaj še da bi se zahtevala njihova izključitev. Toda jasna je bila tendenca proti Ljubi Jovanoviću. Hoteli so ga sistematično izolirati.

Proti korupciji.

»Kar se tiče očitkov korupcije, bom vztrajal na tem, kar sem napisal. Če glavni odbor ne bo razčistil korupcije, bodo to storili drugi faktori. Glavno besedo o tem pa bo imel narod.«

Ko je Ljuba Jovanović svoj govor končal, je več ko tretjina članov in med njimi tudi sam predsednik vlade in skoro vsi člani vlade pritrdjevali Ljubi Jovanoviću.

DEBATA.

Nato je povzel besedo Uzunović in najprej pojasnil, zakaj je pristal na to, da govori o znani stvari, ki je izšla v »Kri Slovanstva«. Nato je prešel v svojem govoru na sestavo njegove vlade in

rekel, da je ta vlada silno nerada prevzela službo. Toda višji faktorji so to od nje zahtevali. Zato je Uzunović to dolžnost prevzel. Ko pa jo je že prevzel, izjavlja svečano, da bo vzdržal, dokler bo le šlo. Če to ne bo mogoče z eno stranko, si poišče kako drugo, ker Radiću ne bi mogel in ne hotel v vseh njegovih zahtevah ustreči. Zato prosi glavni odbor, naj v teh težkih časih ne cepi radikalne stranke, ker bi jo to le oslabilo. V radikalni stranki naj vlada kolegijalnost, ne pa duh maščevnosti in sovraštva.

Uzunovićev govor je bil spremljan z burnim pritrdjevanjem.

Za Uzunovićem je govoril odvetnik Čeda Radović iz Kruševca. Govoril je prav kratko in rekel, da se mora glavni odbor stranke opredeliti za Ljuba Jovanovića ali za Nikolo Pašića. Za oba skupaj ni več prostora v radikalni stranki.

Pri tej trditvi so začeli zborovalci ugovarjati in protestirati. Nastal je tak hrup, da govornikov predlog sploh ni mogel priti na glasovanje ter se je prešlo preko njega.

Dr. Nikola Subotić iz šibeniškega okrožja, kjer je bil izvoljen tudi Ljuba Jovanović, je analiziral vse točke obtožnice proti Ljubi Jovanoviću v jako lepem in nenavadno logičnem govoru. Dokazoval je, da zadeva izključitve Ljube Jovanovića spada pred širši glavni odbor stranke. Dalje je dokazoval, da je vprašanje zvez Ljube Jovanovića s federalisti in vprašanje članka v knjigi »Kri Slovanstva« že preje bilo rešeno. V tem pogledu se je popolnoma strin

Dunajsko pismo.

Pogodba o sodstvu med Avstrijo in Jugoslavijo. — Kaj Dunaj vse zida. — Žična železnica na Rax planino.

Na Dunaju, 23. aprila.

Predsednik prizivnega sodišča dr. J. Babnik v Ljubljani ter inspektor Dušan Pejić v ministru pravde prideta na Dunaj, da sklene pogodbo o — sodstvu med obema državama. Avstrijska vlada je imenovala za dogovore dr. Leitmayerja. Zato ni zadržka, da bi se pogajanja ne mogla takoj pričeti.

Samo Slovenija in Dalmacija sta imele z Avstrijo recipročno postopanje, vse ostale dežele Jugoslavije pa niso imele nikakega stika s sodstvom Avstrije — in teče že osmo leto takega nekulturnega stanja med dvema sosednjima državama. Ko je pa bila pred dobrim tednom podpisana cela med Poljsko in Avstrijo razsodiščna pogodba (Schiedsgerichtsvertrag), tedaj ja bilo gospodo v Beogradu nakrat vendarle malce sram, — in so dali oni inicijativo za vreditev teh perečih vprašanj. Dosedanje pobude iz Avstrije niso našle odziva. — Gre pred vsem o izvršljivosti razsodb v obeh državah, o pravni pomoči in izročevanju zločincev. Seveda bi morala biti že gotova tudi razsodiščna pogodba, o kateri je razpravljala dr. Ninčić z dr. Ramekom v Zenevi in so že govorili, da bo kmalu podpisana na Dunaju. Ali dr. Ninčić še ni našel časa, da bi rešil to važno vprašanje med dvema sosednjima državama. Kar imajo celo Poljaki, nima še naša država!

Dunajsko mesto je že dovršilo svoj gradbeni program — 25.000 stanovanj. Iz tekočih dohodkov je sezidalo veliko število docela modernih zgradb, opremljenih z vsem, kar zahteva higijena in udobnost. Poleg teh ogromnih hiš je občina podpisala takozvane — naselbine ob periferiji. To so mala mesteca za-se. — Ali s tem še ni končala, marveč že ima nov gradbeni program za novih 20.000 stanovanj. — Dunaj je edino mesto v Evropi, ki v tako ogromni meri zida stanovanjske hiše in, kar je treba naglašati, to iz tekočih dohodkov. Pa še ima ogromne letne preostanke. O mestnih blagajnah vedno govori, da so — polne! Ali o Dunaju govori tudi, da je sve-

točno mesto kopališče (Weltstadt der Bäder). Pred vojno se je moglo na D. kopati hkratu največ 50.000 oseb, — danes pa 135.000, po vrhu še veliko udobnejše nego »v dobrih starih časih«. Vse moderne naprave so tu upoštevane. — Tako n. pr. bo letos izročeno javni vporabi kopališče v Liebhartstalu, kamor prihaja voda iz gorskih vrelcev, ki jo bodo elektriški ogrevali na primerno stopnjo. S tem bo kopališče uporabno tudi ob hladnejših dneh in do jeseni. — Letos bo izročeno javni porabi tudi ogromno sportno kopališče na Hohe Warte in modernizovano je znano ljudsko kopališče Gänsehäufel ob Donavi. — Vrh tega so postavili troje kopališč samo za otroke. Mlajši otrok se bo lahko kopalo čez petletje; v vsakem se bo moglo kopati hkratu po 300 otrok.

Najprijaznejši hribozadniški izleti za Dunajčane so od nekdaj na planino — Rax. Ko se pripelješ od Semmeringa v dolino in se železnica da dolgem vijaduktu zavije proti Dunaju, se ti na levi odpira krasna dolina in tam zadaj — Rax planina. Na stotine ljudi se je tam že pobilo in ne mine leto brez nesreč.

Že dolgo nameravana viseča žična železnica iz doline na planino (plató) bo izročena prometu za Binkošti. Železnica je dolga 2000 m in te pripelje na divno planino, ki je 1000 m visoko in je kakih 30 kv. kilometrov velika. V 7 minutah smo iz doline na vrhu. V višini 1548 m je prvovrsten planinski hotel, s katerega terase je krasen razgled do Karpatov in doli do Jugoslavije. Z Dunaja do tega hotela je — 11 minut vožnje, a od tam za vse okuse in sposobnosti hriboške partije. — Zveze so zelo ugodne, kakor nalašč za krasen enodnevni izlet: Dunajčan jutraj zajtrkuje doma, za »doručak« je že v planinski restavraciji 1548 metrov visoko; od tod more nekaj ur lažiti po gorskih grebenih in dolih, uživati krasen razgled in — zvečer že poslušati Jerico ali Piecaverja v državni operi.

A. G.

Delegatski zbor NSS.

»Nova Pravda« pravi o sebi, da je glasilo »Narodno-socialistične« stranke. V nedeljo, dne 18. t. m. pa se je vršil v Ljubljani delegatski zbor NSS in zadnja »Nova Pravda« je o tem tudi poročala. Toda tako, da nihče ne more iz tega poročila spoznati, kako se je zbor vršil in kakšno je bilo mišljenje delegatov.

Zato hočemo mi informirati prave pristaše narodno-socialistične misli o poteku tega shoda in sicer na podlagi poročila »Slobodnih Novin«, ki jih izdaja prvi podnačelnik NSS, dr. Politeo.

Zbora se je udeležilo 69 delegatov, od katerih pa jih je precej odšlo pred koncem zbora. Zbor je otvoril g. Iv. Deržič, nakar je podal tajniško poročilo g. Rupnika. Ta je poudaril, da stranka nazaduje, da so v Celju vodili narodni socialisti politiko, ki je nasprotovala stranki in da je bil edino Ptuj dosleden. Pravi, da je bila stranka preveč idealna in premalo praktična. Blagajniško poročilo g. Ambrožiča je enako konstatiralo nazadovanje.

Kot prvi je k tajnikovemu poročilu govoril g. Tumpej iz Maribora, ki je dejal, da je bilo delo mariborskih narodnih socialistov plodono in v pravem smislu besede socialistično. Razmere bi bile še mnogo boljše, če ne bi oviralo ljubljansko vodstvo. Vedno se je govorilo, da vodstvo nekaj sklepa s samostojnimi demokrati, kar je seveda škodilo stranki, ker je SDS v Sloveniji osvojevala, zlasti med našimi člani, ki so bili pod režimom PP preganjani.

G. Brandner pravi, da je stranka v idejni krizi. Vodstvo ni storilo nič, da člane izvede iz te krize. Problem je globok in treba ga je rešiti z ljubeznijo za ideale.

Delegat iz Zic energično zahteva: nobene zveze s samostojnimi demokrati. Čim dalje od njih, tem bolje!

G. Župančič iz Slovenjgradca izjavlja, da je vsaka zveza s samostojnimi demokrati nemogoča.

Dr. Politeo ostro kritikuje pisavo »Nove Pravde«. Kot opozicijska stranka NSS ne more iti z vladnimi strankami (radikali in radiečvci —). Svojo opor-

tunistično politiko je vodstvo utemeljevalo vedno s tem, da bodo pristaši NSS sicer preganjani. Čudno je, da se vodstvo vedno boji persekucij in da plaši z njimi pristaše. Noče sumničiti, toda z ozirom na pisavo »Nove Pravde« vidi gotovo tendenco. Dočim se je n. pr. »Nova Pravda« ogrevala za napredni blok, so se vršili v Celju in v Mariboru sestanki, ki so se izrekli za čisto drugo politiko, kakor pa jo je zastopalo vodstvo v Ljubljani. V predzadnji »Novi Pravdi« je bilo natisnjeno poročilo o zboru v Jesenicah in poročano, kakor da bi vse tamonje članstvo bilo soglasno s politiko vodstva. Tu navzoči delegati iz Jesenic pa so pričali, da je bil ves duh zbora, vsi govorili in vse resolucije proti politiki vodstva. Kakšen interes je imelo vodstvo, da sistematično zakriva voljo članstva? Ali je to demokratično? Ali pa socialistično?

Nato je govoril dr. Politeo o potrebi, da vodi stranka svojo politiko, da se preneha s kompromisarstvom in je seveda proti zvezi s samostojnimi demokrati.

Dr. Politeu je odgovorjal G. Tavčar ter »pobija to, česar predgovornik sploh trdil ni«, pravijo »Slobodne novine«.

Po debati hoče dati g. Deržič na glasovanje predlog o absolutoriju vodstvu. Dr. Politeo se temu upira, ker treba ločiti blagajniški absolutorij od političnega. Vseeno da g. Deržič absolutorij na glasovanje, proti kateremu glasuje 21 delegatov in smatra g. Deržič s tem absolutorij za sprejet, ker je mnenja, da bi vsi ostali glasovali za. Proti temu so mnogi delegati protestirali.

Po sprejetju organizacijskega reda se preide na volitev načelstva. G. Deržič odredi, da se poseben odbor sestavi glede kandidatne liste, med tem pa naj poročata gg. Juvan in Tavčar.

G. Juvan pravi, da NSS ni razredna stranka in zato more delati kompromise. S klerikalci ne more, ker so pogibelj za Slovence, zato treba ustanoviti slovensko napredno fronto.

G. Tavčar govori v istem smislu in pravi, da mase ne gredo več za frazami, temveč za realno politiko. Ta pa obstoji

v tem, da se v skupnosti z drugimi bori NSS za minimalni program.

Preide se na volitve. Dr. Politeo opozarja ponovno, da je mnogo delegatov odšlo in da bi se falzificirala večina, ker se ve, da so mnogi od njih proti Juvanu kot načelniku. Predlagati g. Juvana pomeni provokacijo, ko se ve, da je največji del članov proti g. Juvanu, ne zaradi njegove osebe, temveč zaradi njegove politike, ko zagovarja sodelovanje s samostojnimi demokrati.

Volitve se vseeno izvrše in je bil izvoljen g. Juvan za načelnika, dr. Politeo za prvega, g. Blažek iz Ptuja pa za drugega podpredsednika.

Proti listi je glasovalo 11 navzočih, dočim je večina bila za. Opozicija je nato v znak protesta odšla.

V komentarju, ki je obenem pojasnilo, da je g. Politeo izvolitev sprejel, pa pišejo »Slobodne novine« med drugim:

Ne gre nam za to, kako se je glasovalo, temveč kakšno politiko misli vodstvo voditi. Mislimo, da ne bo tako slepo in nadaljevalo z dosedanjim politikom, ker je samo moralo konstatirati, da pri taki politiki stranka nazaduje. Z drugimi besedami se pravi to, da je dr. Politeo pristal na izvolitev, da prepreči, da gre NSS s SDS.

Taka je resnica o delegatskem zboru NSS in katera resnica se iz »Nove Pravde« ne spozna.

Zakaj to? Naj odgovore narodni socialisti.

Politične vesti.

— Naši esedesarji za Pašiča. Sobotno »Jutro« se je vsled Pašičevega nastopa proti Ljubi Jovanoviću ohrabilo in povedalo javno to, kar je že dolga njegova najbolj vroča želja. V uvodniku se je namreč absolutno izreklo za Pašiča in odklonilo Lj. Jovanovića kot človeka nedela in slabega gospodarja. (Naši mladinci so seveda sijajni gospodarji, saj niso nič manj ko sedem denarnih zavodov spravili na rob propada in tudi preko.) Kdor gre z Lj. Jovanovićem, je po »Jutru« že izgubljen in zato gredo oni s Pašičem. Naši esedesarji so ostali torej svojemu geslu zvesti: Vedno z onim, ki ima moč. Kakor znano, je to najbolj viden znak nesvobodomislernih strank.

— Tomo Kovačević o potrebi povratka disidentov v HSS. V Beograd je prispel predsednik dr. Nikičevega kluba Tomo Kovačević in imel takoj dolgotrajna posvetovanja z dr. Nikičem in dr. Superinom. Po sestanku je izjavil novinarjem, da je odšel med disidente, ker je smatral za potrebno, da se nadaljuje dosedanja politika sporazuma. Ker pa se je v četrtkem cel poslanski klub HSS izjavil v istem smislu, je postal samostojni klub disidentov odveč in samo na škodo skupni stvari. Zato treba, da se disidenti vrnejo v HSS.

— Volilna kampanja v Dalmaciji je v polnem toku. V štirih dneh poteče rok za vlaganje kandidatnih list. HSS je že definitivno sestavila svojo listo za Split. Skoraj po vseh krajih Dalmacije se bo v glavnem vodil boj med HSS in radikali, odnosno samostojnimi demokrati. — Veliko število poslancev HSS je prispelo v Dalmacijo, da sodeluje pri agitaciji. »Obzor« poroča, da pride v Dalmacijo tudi dr. Korošec, da podpre kandidature Pučke stranke.

— Pojasnilo dr. Mačka. Z ozirom na razne očitke o korupciji, ki da jo je zagrešil dr. Maček, objavlja ta v »Juturnem listu« daljše besedilo. Priznava, da so objavljena pisma, kolikor se spominja, točna. Nato pojasnjuje svoje intervencije glede nakupa hiše za gozdno ravnateljstvo v Apatinu. Do nakupa ni prišlo, ker niso bili izpolnjeni vsi zakonski predpisi. Ravno tako je brez podlage očitke glede intervencije za nakup telefonskih aparatov pri firmi Jugosiemens, ker sploh ni v tem oziru dr. Maček interveniral. Dr. Maček priznava, da je interveniral za veleposestnike grof Sečenija, Čekonića, Telekija in Karazonija. V dvanajstih letih za 1925 je bil namreč sprejet zakon, da morajo veleposestniki, katerih posestva spadajo pod agrarno reformo, pogoditi se z interesi in jim z odobritvijo agrarnih uradov zemljo prodati. Nanj, kot na odvetnika, so se obrnili imenovani veleposestniki, da jim bo pri tem s svetom na pomoč. Ker pa so agrarni odnosi neurejeni, je treba najprej ugotoviti, kdo je vse agrarno reformni interes in šele potem se more izvršiti fakultativen

VI. občni zbor SKS.

Na občni zbor SKS, za katerega je vladalo v naši javnosti precejšnje zanimanje, je prišlo kakih 150 delegatov iz raznih krajev ljubljanske oblasti. Štajerci so svoje predloge pisмено predložili.

Občni zbor je otvoril

načelnik SKS g. Pipan

z daljšim govorom. SKS je v preteklem letu vodila politiko na podlagi kmetkega programa ter za združenje in sodelovanje kmetijskih strank. Ugled Slovencev, ki so ga nam zapravile nasprotnne stranke pri Hrvatih in Srbih, bo priborila le enotna politična in gospodarska enota slovenskega kmetkega programa. Govornik govori potem o gospodarskih razmerah v Sloveniji, kjer ni skoro kmečkenga posestva, ki bi ne bilo zadolženo. Davki naraščajo in naša prva naloga bo di doseči izenačenje davkov. V prvi vrsti morajo biti tu upoštevana kmetiska produkcija. Slovenija mora dobiti izhod na morje, da bo trgovina z našimi pridelki svobodna in da ne bo treba dajati mešetarine drugim narodom.

Pri zakonodaji, ki naj bo izraz naroda, naj sodelujejo vsi stanoviti. Nujna potreba je, da se poleg trgovskih, obrtnih, industrijskih in delavskih zbornic osnujejo še kmetiske zbornice.

Glede agrarne reforme velja geslo, da bodi zemlja last tistega, ki jo obdeluje in od tega dela živi.

Da pa se uredi te in še druge zahteve, je potrebno, da se strnejo vse kmetiske mase v trdno stanovsko politično organizacijo in sicer Slovenci v svojo slovensko kmečko stranko, Hrvatje v svojo hrvatsko seljačko stranko in Srbi v svojo zemljoradniško stranko. Vsi trije skupaj pa v mogočno zvezo, ki bo dala kmetiski državi tudi kmetisko vlado. Za tem je podal

tajniško poročilo Bukovec.

Podaja poročila o lanskem obnem zboru ter o črta zgodovino zblizovanja s Slov. republikansko stranko. Prišlo je do sodelovanja med SKS in SRS. Iz odborov obeh strank se je konstituiral začasen odbor Zveze slovenskega kmetkega ljudstva. Tudi sta se lista »Kmetijski list« in »Slovenski Republikanec« združila v enotno glasilo »Kmetijski list«. S proglasom 24. junija 1925 se je javno pokazala enotnost. Proglas so podpisali Stjepan Radić, za SRS Albin Prepeluh in poslanec Andrej Kelemina, za SKS pa njen načelnik Ivan Pipan in poslanec Ivan Pucelj. Fuzijonirali sta se tajništvi in tudi krajevni odbori obeh strank. Pri zadnjih volitvah sta združili obe stranki 32.753 glasov in 4 mandate in to je sedaj druga najmočnejša politična skupina v Sloveniji.

Dalje poroča tajnik o kmetiskem prazniku na Krškem polju, ki se ga je udeležilo 15.000 ljudi. Govorili so Pucelj, Prepeluh, Pernar, Basariček in Stjepan Radić, dalje o kmetiskem prazniku na Bledu, Radićevih shodih v Ljubljani, Mariboru in v Brodu pri Metliki.

SKS je v preteklem letu posvetila mnogo sil v boj proti davčni praksi in za enotno davčno fronto.

Povabila je Slov. ljudsko stranko in Sam. demokratsko stranko v skupno akcijo. SLS je po ustih dr. Korošca na shodu v Šmarjeti na Dravskem polju 28. septembra 1925 to odklonila, kar je storilo tudi tajništvo SLS. SDS se je izrazila pripravljenost v to.

Govornik poroča o volitvah v Kmetijsko družbo, kjer je na Kranjskem zmagala SKS, na Štajerskem pa SLS.

Dalje poroča govornik o organizatornem delu stranke. Krajevni odbori obeh strank se združujejo. Stranka je priredila nad 400 sestankov, ki se jih je udeležilo nad 50.000 ljudi. Zelo mnogo je storila tudi strankina pisarna glede intervencij itd.

Poročilo navaja dalje, da kapitalistične stranke preplavljajo deželo z »Domovino«, »Domoljubom«, »Jutrom« in »Slovencem«. Pristaše SKS pogosto zastrupljajo politične informacije v »Jutru« in »Domovini«.

Dalje govori tajnik o mladinskih organizacijah in o gospodarskih združenjih.

Sledita blagajniško poročilo, ki ga v lapidarnem slogu poda Černe, in revizijsko poročilo.

Nato nastopi

poslanec Pucelj:

Zivljenje je borba in vrhunec te borbe pomenja politična borba. Politično udejstvovanje, to je naše udejstvovanje v dr-

žavi in če hočemo dati državi kaj iz sebe, moramo stopiti v politično vojsko. Praznik take vojske pa je današnji dan.

Križa, ki se sedaj bliža vrhuncu, traja že vseh sedem let državnega ustroja, četudi ni vedno tlela laki plamen, nego včasih tudi kot žerjavica. V državo smo prišli od raznih krajev, iz različnih držav, Srbije, Avstrije, Crne gore, Turčije z različnimi zgodovinami in tradicijami in se nismo mogli kmalu privaditi drug drugega. En so prišli v državo z velikim apetitom, drugi so bili bolj skromni. Srbi so bili iz bojev s Turki navajeni borbe za oblast in oni se še sedaj ne morejo odvaditi misli na hegemonijo. Pri Srbih ne prevladuje toliko skrb za državo nego predvsem za stranko. Pri nas pa slepa vera, da se bo vse samo izvršilo. Težko je Srbom deliti oblast s Slovenci in Hrvatji. Ko smo prišli v državo, smo naivno verjeli v ujedinjenje, edino Hrvatje okoli Radića so edini uvideli, da se je treba pogajati s Srbi kot mož z možem. Tedanja konstituenta ni bila delavna. Tedaj je bilo vse zakurjeno s komunizmom. Bili smo sicer včasih proti Hrvatim, toda ko so oni odrgli republikanstvo, je bila podana možnost za enotno fronto, Slovencev in Hrvatov. Zlasti ker je oboje strahoval Pribečević z batinami in preganjanjem. Sedaj je na naši strani dobra volja, na drugi pa so falotje in spekulantje. Danes ga ni poštenega človeka, ki ne bi tega uvidel, pa če stokrat dnevno bere »Jutro« in petdesetkrat »Domovino«. To je uspeh združitve HSS in SKS. Ker ne morejo več lagati jih grabi jeza.

Proračun, ki je bil nalašč tako sestavljen od prejšnje vlade, (proračuni se pripravljajo leto naprej), pomenja izzivanje Slovencev in Hrvatov. Skoro vse je odpadlo na Srbijo, le malo na Slovenijo, na Hrvatsko pa skoraj nič. Tuji danes vedo, da nismo razdorna stranka, nego hočemo le to, da damo narodu, kar je njegovega.

Dosedaj so se z vsakim proračunom in z vsakimi dvanajstinami davki povečevali. Dvanajstine od 1. avgusta, za katere smo mi prvič glasovali, pa ne iskazujejo nobenega povišanja več. To nikakor ni najmanjši uspeh. Dvanajstine od 1. decembra pa že izkazujejo neko znižanje davkov. Od dohodnine odpade 8% invalidski davek, dalje se je znižal v Ljubljani hišni davek itd. Odpravili smo skoro vse izvozne carine na kmetijske produkte.

Nesramna laž je, če nam nasprotni listi pišejo, da so se davki povišali.

To so vidni uspehi, ki pa ne morejo vseh zadovoljiti.

Ta doba je prehodna in mi smo v tem oziru pokazali dobro voljo.

Srbijanci so vzgojeni v mišljenju, da so med vojno mnogo trpeli, nam sicer priznavajo, da smo tudi trpeli, pa ne za svobodo, nego proti njej. Nekaj resnice je na tem, ali mi smo bili v to prisiljeni, kar dokazujejo številni naši dobrovoljci.

Tipičen predstavnik takega mišljenja je Velizar Janković, ki je na konferenci 1919 v Parizu zahteval, da naj prečanski kraji plačajo vojno odškodnino. Tega prepričanja so nekateri Srbi še danes, sicer ne javno, pač pa privatno, in v razgovorih izjavljajo svojo misel, naj prečanski kraji z davki plačajo vojno odškodnino. Na zahtevo, naj povedo vsaj termin, do kdaj bo to trajalo, ne vedo odgovora. Ko smo hoteli, za naše sodelovanje v vladi, naj se izenačijo do Velike noči davki, je odgodil Pašić skupščinske seje do 5. maja. To je prvi vzrok sedanje krize, drugi so velikanske korupcijske afele. Krizo smo povzročili mi, ki smo izjavili kralju, da v vladi, o kateri se tako govori, nočemo sedeti.

Pašić je tedaj pograbil po svojem starem sredstvu in je poizkušal razbiti HSS, kot se mu je to posrečilo z JDS, muslimani, džemijetom in zemljoradniki, šefa HSS pa blamirati. Ali HSS se je pokazala trdno. V Zagrebu se nas je zbralo 47 poslancev, nekaj se jih pa opravičilo. Prišel je tudi oče poslanca Čandareviča, ki je rekel: »Proklet bodi moj sin, ki je izdal kmečke interese!« in ga je obenem tudi razdedinil. Radićevce so odobrvali celo frankovci in sam sin dr. Lorkovića je Radiću osebno čestital k spretni taktiki. Sedaj gre le za vzpostavitev srbske hegemonije, proti temu moramo enotno nastopiti. Vse drugo je časniški bluf.

»Jutro« in vsa druga svinčena štampa ne piše toliko o Pašićevi korupciji, nego o Radićevi, po gleslu »Primite tatule«

Iz našega kluba bo izšel predlog, da se napravijo pri vseh bivših ministrih ne samo preiskave, nego hišne preiskave. Pri meni naj bosta preiskovalna sodnika dr. Korošec in dr. Žerjav, potem bomo pa videli, kdo je korupcionista. Danes pa vpijejo o Pucelju in Radićevi korupciji, da bi skrili pravo korupcijo.

Niso izdajali radićevci izvoznice, niso uvažali milijonov nežigosanih kron, niso imeli svinčene afele in niso dovoljevali Trboveljski premogokopni družbi koncesij za prodajo premoga.

Ali oni se danes tolažijo, da bo zmagal Pašić v klubu in da jih potem vzame v vlado, nakar bi s pomočjo žandarjev in Orjune lepo dobili večino.

Danes se odločuje v radikalnem klubu, ali naj krenejo na desno pot poštenja in čistih rok, ali pa na pot nasilja.

Sedanja vlada ni bila na pravilen način sestavljena. Stvar ni poštena, če se poslužuje nepoštenih sredstev za svojo sestavo. Še grše je, kako hoče dobiti sedaj večino v parlamentu.

Pri zadnji krizi sta bili žrtvi Pašić in Stojadinović, malo kasneje pa Krsta Miletić, ki se je posebno diskvalificiral s svojo ostavko. Pri drugi krizi je Uzunović pridobil nekaj slabšev, ki so bili do zadnjega z nami. Še na predvečer imenovanja druge Uzunovičeve vlade sta se Nikić in Šuperina posvetovala z nami.

Pri naši konferenci v Zagrebu pa je čakalo nad 200 kmetov iz Nikićevega okraja Broda, da ubijejo Nikića, če bi prišel. Posvetovalnica je morala biti močno zastražena.

Mesto, da bi listi videli v taktiki Hrvatov možato gesto, pa dokumentirajo svojo ozkosrčnost. Da, če bi bila možna kombinacija s korumpirano kliko dr. Žerjava in če bi SLS imela dostop v vlado, potem bi ti povzdigovali Radića kot polboga. Nismo srbski ali hrvatski hlapci, nego četa v četi. V znamenju teh čet vas pozdravljam in pozivljam, da odločite, ali je to prava pot, ali ne!

Predsednik Pipan odredi debato o zaupnici posl. Pucelju, nakar se oglasi k besedi delegat Ažman, ki predlaga, naj se kar brez debate izreče Pucelju in Radiću zaupnica.

Zaupnica je bila nato z »živio« klici soglasno sprejeta. Nihče ni glasoval proti.

Pipan se nato zahvali Pucelju za temperamentna in stvarna izvajanja, nakar poroča

inž. Zupančič o gospodarskih prilikah kmečkenga stanu. Gospodarski položaj kmetkega stanu se je poslabšal, česar je v glavnem kriv hegemonističen režim in gospodarski centralizem. Glavni boj naj velja za izenačenje davkov in proti korupciji. V Sloveniji je nujno potrebna izpopolnitev železniškega ozemlja, zlasti pa zveza z morjem, za kar bi bila najbolj primerna Klodičeva proga. Že v Avstriji smo bili Slovenci na železnicah najbolj revni. Železniška tarifa forsira danes Split in Šibenik, a zanemarija Sušak, kar je Sloveniji v škodo.

Dnevne vesti.

MLADINSKO OGORČENJE.

Naši mladinci so postali nakrat silno ogorčeni nad korupcionisti. Ne seveda nad tistimi, ki so okradli državo za desetine milijonov, temveč le nad »korupcionisti« iz radičevskih vrst. Tu pa so naravnost tenkovestno ogorčeni.

Samo poslušajte, nad kakšnimi stvarmi se zgražajo.

Odlikovani so bili zagrebški vseučiliški profesorji. Ker je taksa precej visoka in red precej drag, profesorji pa znano slabo plačani, je Radić odredil, da se imajo takse v znesku 18.000 Din plačati iz zaloge šolskih knjig v Zagrebu. Jasno je, da profesorji odlikovani sploh dvigniti ne bi mogli, če bi morali plačati 18.000 Din in da je zato edino pravilno, če država, ki profesorje odlikuje, tudi skrbi, da ti pridejo do odlikovanj.

Ampak »Jutro« pravi, da to ni tako in da je to korupcija! Pa so gospodje ogorčeni!

V Sarajevu so izdelali uradniki agrarno reformnega urada načrt o izvajanju agrarne reforme v Bosni in Hercegovini. Načrt so izdelali uradniki v svojih prostih urah in z vso pridnostjo. Pavle Radić jim je nato njih delo nagradil in izplačal vsega skupaj 60.000 Din uradnikom in strojepiskim, ki je dobila celih 2000 dinarjev. Pa po mnenju »Jutra« mora uradnik tudi v svojih prostih urah zastoj delati in strojepiska, ki je za bogzna koliko noči dela prejela 2000 dinarjev, je prišla od tega denarja vsled korupcije!

Ljubezen »Jutra« do uradnikov je v resnici divna!

Ampak še bolj ga pilne mladinsko ogorčenje, ki pa utihne, če se gre za afera Radeta Pašića.

— Novi jugoslovenski konzulati v Ameriki. Te dni se je vršila v zunanjem ministrstvu konferenca o ustanovitvi novih jugoslovenskih konzulatov v Ameriki. V poštev pridejo predvsem srednje ameriške države ter Brazilija, Chile in Pern.

— Novinarski dom v Zagrebu. Zagrebška sekcija JNU je sklenila zgraditi v Zagrebu svoj Novinarski dom. Denarna sredstva so zasigurana, stavbišče pa bo dala zagrebška občina na razpolago brezplačno. Treba je rešiti samo še arhitektonsko vprašanje.

— Srežko glavarstvo v Kočevju je ustavilo izhajanje »Delavsko-kmečkega lista«, ki se tiska v Kočevju. Ustanovitev je motivirana na podlagi več inkriminiranih člankov in med drugimi tudi, da je DKL širil komunistično idejo, stal na stališču revolucionarnega marksizma in se boril proti socialnim reformistom kot so bernotovci in socialisti.

— Podpora oficirjem za lečenje v zdraviliščih. Vojni minister je podpisal pravilnik o denarni podpori aktivnim oficirjem in oficirjem invalidom za lečenje v zdraviliščih in kopališčih. Pravico do te podpore imajo samo oni oficirji, katerih bolezen je posledica vojne in ki nimajo sami dosti sredstev, da bi se lečili na svoje stroške.

— Pobijanje beraške nadloge v Zagrebu. Mestni socialni odbor v Zagrebu je uvedel za podpiranje beračev, ki v Zagrebu nimajo domovinske pravice, poseben socialni davek. (Za domače berače je itak že poskrbljeno).

— Zdravilišče za invalide. Ministrstvo za socialno politiko namerava otvoriti v sporazumu z ministrstvom za narodno zdravje še tekmo letošnje seziye v Primorju ali pa v Hercegovini enovo zdravilišče za invalide in ubožne državne uslužbenice.

— Znižanja vožnja za obiskovalce čehoslovških kopališč in sanatorijev. Čehoslovško prometno ministrstvo je dovolilo obiskovalcem čehoslovških kopališč in sanatorijev na čehoslovških železnicah polovično vožnjo. Pogoji je, da ostane dotični v kopališču, oziroma sanatoriju vsaj 10 dni. Naredba velja tako za čehoslovške državljane kot za inozemce.

— Boda v Prekmurju. Prekmurje je siromašna pokrajina. Prebivalstvo si mora iskati poleti zaslužka drugje. Tako se in odpeljalo te dni zopet 550 moških in žensk v navadnih živinskih vozovih na državno domeno Belje, kjer bodo delali kot dninarji.

— Osijoški gledališki igralci so sklenili prirediti radi dejstva, da se bo morala vsled prenizke subvencije ukiniti na osi-

ješkem narodnem gledališču opera in opereta, protestni shod. Če pride do ukinitja, bo ostalo namreč mnogo igralcev brez kruha.

— Promocija. Za doktorja medicine je bil promoviran te dni na dunajski univerzi cand. med. Slavko Grum iz Smarčnega pri Litiji. Čestitamo!

— Nenadna smrt. Na potu k sorodnikom v Sarajevo, je v Zagrebu nenadoma umrl dne 23. t. m. g. Ivan Tominec. N. p. v m.

— Ambulatorij in ekspozitura okrogne urada za zavarovanje delavcev se z dnem 28. t. m. preselila iz dosedanjih prostorov v Gradišču št. 2 v nove prostore na Miklošičevi cesti št. 20. Dne 28. t. m. poslujeja ekspozitura in ambulatorij še v dosedanjih, dne 29. t. m. pa že v novih lokalih.

— Slovensko zdravniško društvo v Ljubljani vabi vse člane na tedenski seminar v torek, dne 27. aprila ob 17. uri v operacijski sobi kirurškega oddelka splošne bolnice v Ljubljani. Predavanje: 1. Demonstracija radikalne operacije čeljustne votline. Demonstrira g. primarij dr. Pogačnik. 2. O tuberkulozi ledvic in njenem zdravljenju. Predava g. primarij, polkovnik dr. Jug. Odbor prosi za točnost.

— Občni zbor Jugoslovensko-Češkoslovaške Lige se vrši, kakor smo že poročali, v torek, dne 27. aprila 1926 ob 8. uri zvečer v restavraciji »Zvezda«. Ponovno pozivljamo svoje članstvo, da se občnega zbora udeleži. Gostje in prijatelji društva dobrodošli. — Odbor.

— Odlikovanje delavcev v Trbovljah. V Trbovljah ima biti odlikovanih več delavcev za dolgoletno marljivo službovanje. Zadeva se vleče že več mesecev. Akt je bil namreč v ministrstvu založen. Domneva se, da se stvar sedaj pospeši, tako da bodo odlike izročene delavcem na dom sv. Barbare, ki je praznik rudarjev.

— Protest Šibenika radi favoriziranja Reke. Šibeniška občinska uprava je radi dela tarifnega odbora protestirala, češ, da tarifni odbor protežira Reko.

— Mednarodni gospodarski kongres se vrši te dni v Zenevi. Kongresa se udeležujejo gospodarski strokovnjaki skoro iz vseh držav, ki so zastopane v Ligi narodov. Obravnavajo se važna vprašanja svetovne politike s posebnim ozirom na carinsko politiko v zvezi z zunanjo.

— Ob priliki proslave 1. maja se boje na Poljskem velikih kravalov. Kot poročajo varšavski listi, je prišlo na Poljsko veliko število boljševičskih agentov. Vlada je podvzela vse potrebne protimere.

— Brezposelnost na Poljskem pada. Tekom zadnjih tednov se je znižalo število brezposelnih za 6 do 7 tisoč oseb. Celokupno število brezposelnih znaša sedaj 340.000 oseb.

— Nova nevarnost rudarske stavke v Angliji. Nevarnost splošne rudarske stavke v Angliji je znatno narasla. Pogajanja med delavstvom in podjetniki so prekinjena, ker so slednji vsako diskusijo o uvedbi minimalne mezde odklonili.

— Rudarski nemiri v Avstraliji. Iz Sidneya poročajo: Delavci v premogovnikih v Novem Južnem Walesu, Viktoriji in Pašaniji so zagrozili za slučaj, da se jim ne zvišajo mezde, s stavko. Gibanja se udeležuje kakih 30.000 delavcev.

— Ferhad beg Draga pred sodiščem. Te dni se je imel vršiti v Kosovski Mitrovici proces zoper Ferhad bega Drago, bivšega vodjo džemijeta. Obtožnica mu očitata: 1. da je za časa avstro-ogrsko okupacije od leta 1916 do 1918 formiral v sporazumu z Derviš begom Omerovićem v Vučitrnu iz arnavtskih in turških razbojnikov, ki so jih izpuščali po njegovi intervenciji iz ječ, čete, ki so ubijale Srbe, oziroma jih denuncirale avstro-ogrskim oblastim, da so jih obešale, 2. da je zbiral dobrovoljce zoper srbsko in zavezniško vojsko, 3. da je poneveril 141.931 Din, 4. da je nekemu državnemu uradniku nevarno grozil in 5. da je v družbi Ibrahima Čerkesa l. 1923 v Vučitrnu na ulici na neke pasante, v namenu, da bi jih ubil, streljal. Radi zadnje točke ga bo sodilo delžno sodišče, radi ostalih pa porotno. Za proces vlada velikansko zanimanje. Ogromne množice ljudstva so stale pred sodnim poslopjem, ker v poslopju daleko ni bilo dovolj prostora. Obtoženec si je najel kar dva zagovornika, katerima se je posrečilo doseči, da je bil proces zopet preložen. Ferhad

beg Draga sedi že 14 mesecev v preiskovalnem zaporu.

— Strogost napram slovenskemu tisku v Italiji. Znani, v Gorici izhajajoči slovenski humoristični list »Čuk na palčici« je objavil pozdrave nekega vojaka, ki pravi, da vojaki včasih malo zamiže, da ne vidijo v makaronih vrvice in sličnih stvari. Radi te nedolžne šale je bil list konfisciran, odgovorni urednik Fran Bevk pa aretiran. V soboto dopoldne se je vršila obravnava, pri kateri je bil Bevk obsojen radi žalitve vojske in hujškanja na 4 mesece ječe in 400 lir globe. Ker kazni ni bila pogojna, je moral ugledni slovenski literat takoj nastopiti kazni.

— Trije italijanski financarji — dezertirji so se zglasili te dni na sreznem poglavarstvu v Kašvi. Prosili so srezkega poglavarja, da bi jih ne izročil italijanskim oblastim, češ da so dezertirali radi nekega malenkostnega službenega prestopka. Odvedeni so bili k žandarmeriji na Sušak, kjer jih je komisar obmejne policije iznova zasilal. Medtem so podvzele tudi italijanske oblasti radi njih korake. Izjavile so, da financarji ne bodo strogo kaznovani, če se vrnejo prostovoljno. Eden od njih se je nato prostovoljno vrnil, dočim se ostala dva nista dala pogovoriti. Sedaj se vrši radi njiju med našimi in italijanskimi oblastmi pregovori.

— Zagonetna najdba. V Zorini ulici v Beogradu kopljejo temelj za novo hišo. Pri tem je naletel te dni neki delavec na skrivno ploskev, ki je molela iz zemlje. Kopal je dalje ter izkopal končno zabojo iz pocinkane pločevine. Delavec so mislili, da gre za skrit zaklad. Na svoje ostrmenje pa so našli v zaboji kosti malega otroka in male zlate uhane. Komisija je ugotovila, da je bil otrok zakopan pred kakimi 15 leti. Uvedena je preiskava, ki bo pa ostala po tolikem času najbrže brez uspeha.

— Pri belem dnevu oropan. Te dni sta napadla na cesti iz Bugojna v Kupres ob dveh popoldne trgovca Petra Kukića dva maskirana roparja ter mu odvzela 11.000 Din, nakar sta pobegnili. Čez 3 ure sta bila lopova v roki pravice.

— Aretiran stradalni »umetnik«. Iz Berlina poročajo: Stradalni »umetnik« Ventegy, ki je zdržal 47 dni v stekleni omari, je hotel nastopiti v nekem zopet drugem lokal. Policija ga je aretirala ter spoznala v njem igralca Gluchmanna, ki ga je izkala že dolgo časa radi raznih goljufij.

— Konec tovarne za razporoke v Yucatanu. Najvišji sodni dvor v Mehiki je izrekel te dni sodbo, ki je izzvala v vsej Ameriki velikansko osuplost in zmešnjavo: Proglasil je vse sodbe na razporoke, kar so jih izrekli sodišča v državi Yucatan, za neveljavne. To sodbo je povzročila tožba neke žene, ki je bila razporočena brez svoje vednosti in volje. Ženska je izjavila, da je izvedela zjutraj, ko se je prebudila, da je njen zakon anuliran, ne da bi se ji bilo preje o tem sploh samo kaj sanjalo. Sodišča v državi Yucatan so Yamulirali namreč pogosto kak zakon, ne da bi se bila držala principa »audiatur et altera pars«. — Kake posledice bo imelo anuliranje vseh razporočnih sodb, si lahko predstavljamo, če čitamo v listih, da je bilo anuliranih od strani yucatanskih sodišč na tisoče zakonov samo v Zedinjenih državah. Poroča se, da je obstojal v Zedinjenih državah mednarodni »koncert«, ki je prejel za v Yucatanu izvedene razporoke od ljudi, ki so se svojih zakonskih družet naveličali nad

Položaj delavstva v Jugoslaviji.

Predavanje univ. prof. dr. Bilimoviča v društvu »Soča«.

Dne 24. t. m. se je v društvu »Soča« vršilo zaključno predavanje te sezone, združeno z zabavnim večerom. Večer je otvoril g. Šviligoj, ki je pozdravil predavatelja g. univ. prof. dr. Bilimoviča. Predavatelj je sicer rodom Rus, toda obvlada gladko slovenščino.

Predavanje je pričel s konstatacijo, da se mora položaj delavstva v Jugoslaviji skrbno proučevati in na tej podlagi voditi socialno politiko. Predavatelj je izporečil državne inspekcije dela in delavske zbornice navedel s pomočjo nazorne diagrama nekaj števil naše socialne statistike.

Inspekcija je izvršila v letih 1920—24 od 100 do 8150 obiskov na leto po raznih delavnicah. Število nadzorovanih delavcev je znašalo od 36.000 do 175.000. Število leta 1924 zavarovanih delavcev je znašalo 459.000, torej je bilo nadzorovanih vsega skupaj 38%. Prav mnogo obratov ne zadostuje, posebno v južnih krajih, v Sloveniji pa je v tem oziru na slabem usnjarska industrija. Dalje vlada velika nehiigijena v živilskih obratih, ponekod nimajo parni kotli dosti varnostnih naprav, kar povzroča mnogo nesreč. Nehigijenski obrati imajo za posledico tuberkulozo med delavci. Delavci tudi mnogo trpe vsled stanovanjske bede. Glavni vzrok teh razmer je po mnenju g. predavatelja v splošni gospodarski krizi. Tudi Jugoslavija ima nekatera higijskim zahtevam odgovarjajoča podjetja. Kajti delavec v slabih delavnicah prične mrziti delo, sovražiti delodajalca. Razredna zavest postaja pri njem močnejša in vodi do ekstremov.

Največ nezdob beleži pri nas lesna industrija, vsled cirkularne žage. Inspekcija dela je dalje ugotovila dokaj primerov zaposlenja mladoletnih ljudi (tudi pod 12 leti), žensk pri težkem in nočnem delu.

Delovni čas je bil v predvojni Srbiji določen na 10 ur, v Avstriji na 11 ur. Leta 1919 so uvedli osemurnik, hkrati pa cel niz izjem, ki so paralelizirale za-

konsko določbo osemurnika. Inspekcija dela je izdala v Sloveniji do 167 dovoljenj prekoračenja osemurnika. Osemurnik stopi v veljavo le, če ga štiri petine delavcev pri tajnem glasovanju sprejme. Nepopolnost podatkov inspekcije dela je, da sicer navajajo gibanje mesečnih plač in njih kupne moči, ne navajajo pa rasti vrednosti povprečne produkcije, od katere zavisi obstoj industrije in blagostanja države.

Povprečna nominalna mezda se je dvignila od 403 Din leta 1921 na 1019 leta 1924, ko se je malo stabilizirala.

Realna mezda se določa po kupni ceni hrane. Leta 1921 je plačal delavec 170 dinarjev za hrano, leta 1923 485 Din in leta 1924 351 Din.

Uloemek nominalne mezde z realno je znašal aprila 1921 2,39, leta 1924 pa 4,85. Torej je delavec leta 1924 skoro petkrat več zaslužil kot je izdal za samo hrano. Seveda brez ozira na druge izdatke. Rastli so tudi socialnopolitični tributi, kot zavarovalnina za slučaj bolezni.

Leta 1925 je delavec v Sloveniji zaslužil le 84% svoje realne predvojne mezde, dočim je v Zedinjenih državah zaslužil 153%, v Češkoslovaški 114%, v Italiji 114%, v Vel. Britaniji 107%, v Franciji 101%, v Avstriji 100%, v Nemčiji pa 88%.

Predavatelj je opozarjal na važnost pametne socialne politike. V nasprotnem slučaju vstajajo razredna nasprotja, delavec prične vedno glasneje zahtevati dostojanstvo človeka in radikalizem, kakršnemu je podlegla tudi predavateljeva domovina, ima tu najtrdnjše tla.

G. predavatelju se je za stvarno in veljavno predavanje v imenu »Soča« zahvalil prof. Zgrabljih. Po predavanju se je vršil zabavni večer, na katerem so sodelovali pevski oktet, ki je zapel par lepih pesmi, solo-altistinja gđe Miklavčičeva, kuplete pa sta pela gg. Vodopivec in akademik Del Cott.

Radiofonija.

XX.

Na Dunaju, 22. aprila.

Ako primerjamo napredek radiofonije po državah Evrope, se nam samo vsli vprašanje: ali je Jugoslavija res tako revna na duševnih in zemeljskih zakladih, da mora zavzemati tako žalostno mesto? Eno samo pošiljalno postajo imamo in še o tej ni dosti slišati. Sosednja Avstrija ima že tri, a jih dobi še tri (Celovec, Linz, Innsbruck). Švica in Češkoslovaška imata po štiri postaje (na Č. v Pragi, Brnu, Bratislavi in Košicah); Nemčija jih ima kar 19 in je prva v Evropi po številu in kvaliteti, pa tudi po številu sprejemnih aparatov.

Vesel napredek so pokazali Čehi. V Pragi imajo že velepostajo na efektivnih 5 KW esorgije, v Brnu pa na 2,4 KW. Program je izvrsten, da so Čehi nanj lahko ponosni.

Na Dunaju čujemo Brno izborna, nekako kakor domači postaji na Rosenhüglu in Stubenringu. Ali kadar Dunaj pošilja, nam prevpije Brno; zato poslušamo Brno le tedaj, ko Dunaj počiva, n. pr. ob nedeljah in praznikih od 10.—11. ure dopoldne in večkrat od 7.—8. zvečer. Popoldne od 3½ do 4. moremo nemote- no slišati borzna in razna poročila ČJK (češkega tiskovnega urada); čuje se izborna, tako nekako, kakor da govornik stoji pred tabo in ti govori precej glasno in razločno.

Preteklo nedeljo nam je priredilo Brno izreden užitek. Brnski radioklub je priredil razstavo, a Radio-Zurnal Brno (val 521) je priredil posebno slavnost. Po slavnostni uverturi je govoril poštni minister o pomenu radiofonije za vsak kulturni narod. Češka vlada hoče, da vsak Čeh more biti deležen teh dobrot že s priprostimi aparati; ali tudi tujina naj ima priliko, seznaniti se s kulturno višino češkega naroda. Za njim je govoril župan, na to član svetovalstva Radio-Zurnala (tako se postaja imenuje!) in končno predsednik kluba. Čuli smo izborna, tako nekako, kot čujete to v Ljubljani, govornika v gledališču, ako sedite v prvi vrsti. — Ali v Sloveniji čujete Brno? Na Dunaju prav radi poslušajo Brno, ker jim v to zadoščajo enocerkasti aparati.

Čital sem, da ljubljanski klub priredi na tamošnjem vzorčnem sejmu tudi — radio razstavo. Izvrstna misel! — Lanska razstava v Zagrebu je rodila precej vspeha. Ni dvoma, da razstava na ljubljanskem sejmu raznese po vsej Jugoslaviji več zanimanja za to epohalno iznajdbo. — Ako se razstava uresniči, poskrbim, da bodo razstavljeni aparati jugoslovenskega izuma, ki delajo v tujini čast našemu imenu, — le domovina še nič ne ve o vsem tem. — Ta del razstave bo najzanimivejši!!

Zadnjič sem poročal o pariškem izumitelju prof. Belinu, ki je na Dunaju, v Gradcu in Budimpešti postavil in preizkušal svoje aparate za brezžično pošiljanje slik. — Ali Belin je dobil nevarnega tekmeča iz Berolina. Prof. dr. Karolus vodi poskuse med Berolinom in Dunajem, ki so tudi pokazali presenetljive vspehe. Njegovi aparati so bolj enostavni in prenosijo slik enako dobri.

Ali vse to so šele začetki za ono veliko nado, ki jo danes goji človeštvo: gledanje v daljavo — radiokino. Raziskovalci so na pravi poti in gotovo ni več daleč čas, ko bodo ljudje v poljubni oddaljenosti med seboj govorili in obenem se bodo videli na gibajoči se sliki: videli bodo vsak nasmeh, vsak gib, vsako kretnjo, pa slišali se bodo jasno in razločno, kakor da sede za eno mizo! Človeštvo kolosalno napreduje!

Komaj 50 let je minulo, odkar je iznašel Amerikanec Groham Bell telefon. Točno na petdesetletnico prvega Bellovega uspeha so prvič brezžično govorili med Ameriko in Anglijo. — Do gledanja v daljavo pa človeštvo ne bo čakalo daljnih 50 let. To je vprašanje mesecev, kvečjemu let, n epa desetletij. — Kmalu torej pride čas, ko bodo ljudje na stotine tisoč kilometrov oddaljenosti gledali, videli, kaj se nekje godi. N. pr. v Pragi bo sokolski zlet; nekaj tisoč sokolov bo izvajalo proste vaje. Fotografii bodo pridno delali — in njihove žive slike boste gledali istočasno v Ljubljani! — Letos tega še ne bo, ali kdo ve, da se vse ne posreči že do prihodnjega zleta?!

A. G.

Sport.

Včerašnja prvenstvena nedelja je prinesla nepričakovano razočaranje. Jadran, ki je v tekoči spomladanski prvenstveni sezoni zelo nazadoval, je zmagal nad Primorjem. S to tekmo je Jadran dokazal, da se mu je mogoče meriti z najboljšimi nasprotniki v našem nogometnem okrožju, kakršen vtis je zapustil tudi po končani pretekli jesenski sezoni, v kateri se je plasiral tik za slovenskim prvakom; nepričakovani napredek Jadranevega moštva je pripisali enotnosti duha in medsebojnemu zaupanju, ki je vladalo v moštvu na eni strani, ter izravnanju notranjih neprilik v klubu samem na drugi strani. S tem je Jadran zopet zavozil v svoj stari lanski tir; pričakujemo pa tudi, da bo v tem smislu vozil tudi nadalje ter mu k dobremu uspehu iskreno čestitamo. V naslednjem prinasamo podrobnosti:

SK Ilirija komb. : SK Trbovlje — 12 : 0 (6 : 0). Ilirija nastopi v kombiniranem moštvu rezerve in juniorjev. Svojega nasprotnika je vsestransko prekašala in ga z lahkoto obvladala. Tekmo, ki pa ni nudila vsled svoje raztrganosti nikakega sportnega užitka, je sodil zadovoljivo g. Fink.

SK Jaran : ASK Primorje — 2 : 0 (2 : 0). Primorje nastopi v svoji običajni postavi, Jadran pa brez Martinaka, na čegar mestu je fungiral mladi Banovec. Jadran preide takoj v ofenzivo, diktira oster in hiter tempo in potisne Primorje popolnoma v defenzivo; Primorje je bilo vsled hudega pritiska Jadrana prisiljeno vztrajati v tem stanju — z malimi izjemami — do konca prvega polčasa. Duševni in dejanski vodja Jadranevega napada je bil Rape, ki se je nahajal v izredni formi; igral je svojo najboljšo tekmo. Po njem pade tudi nekako v sredi prvega polčasa prvi goal za Jadran. Proti koncu prvega polčasa zviša Jadran po desni zvezi Zomer-u rezultat na 2 : 0. V drugem polčasu Jadran ofenzivno zelo popusti ter se, hoteč obdržati doseženi rezultat, potegne deloma v defenzivo. Vsled tega Primorje močno navaljuje, toda vsaka pozitivna akcija se mu vsled sijajne obrambe Jadrana — Perko in Pečnik — ponesreči in rezultat, ki je bil ob polčasu ostane tudi do konca tekme. Dobra je bila tudi halves — linija Jadrana, posebno pa se je odlikoval njen vodja Kern. Primorsko moštvo je bilo v drugem polčasu precej boljše, kakor v prvem, sicer pa v splošnem ni zadovoljilo. Posebno je razočaral srednji krilec Buljevič, ki je bil dosti pod običajno formo. Splošno se z obeh strani ni izrabilo precej situacij. Jadran je igral malo preveč ostro, sicer pa svojo najboljšo tekmo v tekoči sezoni. Tekmo je sodil dobro g. Hus. Publike okrog 400, ki je v večini »drukala« za Jadran. Vreme in igrišče slabo. Obe tekmi sta se vršili na igrišču Ilirije.

Hasena : SK Ilirija rez. : ASK Primorje rez. — 4 : 1.

SK Ilirija : ASK Primorje — 2 : 0. Tekma je bila vsled dežja ob polčasu prekinjena.

Gospodarstvo.

VELESEJEM V BASELU (ŠVICA).

Od 17. do 27. aprila t. l. se vrši v Baselu X. vzorčni velesejem. Ta velesejem je dandanes svetovnega pomena, ker nudi uvoznikom in interesentom iz vseh držav priliko, da se temeljito seznanijo s švicarsko produkcijo. Izboljšanje gospodarskega položaja v Švici se kaže v prvi vrsti v tem, da so cene padle. Posebno pa se obrača pozornost kupcev na izborna kvaliteto in povoljne dobavne prilike. Našim pridobitnim krogom se obisk tega velesejma najtopleje priporoča. Plakati se vidijo po vseh železniških postajah, v javnih lokalih in uradih. V Baselu bodo našli naši pridobitni krogi vse proizvode, ki jih v Jugoslaviji potrebujemo. Trgovske zveze med Jugoslavijo in Švico se razvijajo od dne do dne bolj, eden od glavnih ciljev velesejma v Baselu pa je pospeševanje mednarodnih zvez na trgovskem in industrijskem polju. Švicarsko blago tekmuje danes kar najuspešneje tudi glede cene s proizvodi vseh drugih držav, še posebej z nemškimi. To dokazuje najbolje dejstvo, da so posetili IX. velesejem kup

PUTIFARKA IN NEDOLŽNI JOZEF, KI NI MOGEL OSTATI NEDOLŽNI JOZEF.

Te dni se je prijavil sodišču v Šabcu kmet Sreten Marjanovič ter izpovedal, da je izvršil pred 12 leti umor, radi katerega ga tako peče vest, da se mora prostovoljno javiti, ker so oblasti nanj pozabile. Povedal je sledečo historijo:

Začetkom leta 1914 je prišel služiti za hlapca k premožnemu kmetu Dragoljubu Milosavljeviču. Zena njegovega gospodarja, mlada, brhka Jelka, ga je jela že prvi dan zapeljivati. Vendar pa se je skušnavam nekaj časa hrabro upiral, v prvi vrsti iz strahu pred gospodarjem. Končno pa je vendarle podlegel in med njim in Jelko se je razvilo intimno razmerje. Po par tednih ga je jela peči vest, to pa tembolj, ker se mu je zdelo, da Milosavljevič nekaj sumi. Zato je pobegnil neke noči v Bosno. Toda že tretji dan se je pojavila Jelka v isti vasi ter ga ni zaslodovala samo z ljubezenskimi ponudbami, temveč ga je jela celo nagovarjati, da bi umoril njenega moža. Sreten je ostal trd, neizprosno, moč jeklen — pa ne za dolgo časa. Čez kakke tri tedne se je vrnil zopet k Jelki in ljubezensko razmerje se je nadaljevalo. Ker pa ga je jela Jelka zopet nagovarjati, da bi umoril njenega moža, je sklenil v nepokoju svoje vesti in v svojem obupu, da napravi vsemu konec.

Ko se je peljal meseca maja 1914 Milosavljevič s svojo ženo in nekim sosedom v Šabac, jih je pričakoval Sreten v gozdu. Ko so se pripeljali mimo, je skočil s puško v roki izza grma ter velel Milosavljeviču, naj ustavi. To se je zgodilo. Nato je ukazal Milosavljeviču in njegovemu prijatelju, da stopita z voza. Ko se je tudi to zgodilo, je pomeril s puško na Jelko, ki ga je pričela v smrtnem strahu milo prositi usmiljenja. Toda vse ni

nič pomagalo: Z dvema dobro merjenima streloma jo je ubil, nakar je odšel mirno v Šabac ter se prijavil sodišču. Pridržali so ga v zaporu, toda do obravnave ni prišlo, ker je izbruhnila med tem svetovna vojna ter je moral odriniti k vojakom. V komitaški skupini majorja Tankosića se je udeležil vseh bojev, končno je bil meseca oktobra 1915 pri umiku srbske armade pred Mackensenom težko ranjen in ujet. Iz ujetništva se je vrnil šele sedaj. Njegova prva pot je bila na sodišče, da se zadosti pravici.

Sodišče je Marjanoviču želji ugodilo ter ga pridržalo zaenkrat v zaporu, zdi se pa, da ulegne romati od tam v blaznico, ker je njegova povest tako romantična, da ni izključeno, da je plod domišljije umobolnega.

MODERNO HOTELSKO ŽIVLJENJE.

Organ francoskih hotelirjev »Hôtel et Tourisme« kličie: Francoskim hotelom preti pogin, če jih ne dvignemo nemudoma na moderni nivo. Francoski hotelirji bi se morali učiti od svojih kolegov v Švici, Avstriji, Nemčiji, Italiji — predvsem pa seveda — v Ameriki, kako je treba hotelski obrat izboljšati in izpopolniti, da je bivanje v hotelu pravi užitek.

Tako eksistira na primer v Nemčiji stroj, ki osnaži v eni minuti 150 parov čevljev. Okrogle krtače in krtačice na električni pogon opravijo to delo. Ena očisti čevlje blata in prašu, druga jih namaže s kremo, tretja jim da blesk. Lepota čevljev pri tem niti najmanj ne trpi. Ta stroj bi se moral torej na vsak način uvesti v francoskih hotelih. Dalje bi morali uvesti francoski hoteli otroška zabavišča pod vodstvom izprašanih učitelj. Nekateri ljudje vzamejo na potovanje seboj svoje otroke, vsled česar ne morejo obiskovati gledaliških predstav in tudi raznih drugih prireditvev. Če pa je v hotelu otroško za-

bavišče, puste otroke v hotelu, kjer se lahko zabavajo pod nadzorstvom učitelje po cele dneve. Kar velja za otroke, velja tudi za pse. Seveda pa pes ne pride v otroško zabavišče, temveč v razkošno opremljen oddelek za pse, kjer se krutkočasijo psi pod nadzorstvom posebnega živinozdravnika. Da mora imeti dalje vsak hotel lasten kino in radio, se razume samoposebi.

Sedaj pa najvažnejše: Table d'ôte je v času divje avtomobilske vožnje anahronizem. Hotelski gost mora dobiti ob vsakem časopodnevni kot ponoči, dobro hrano ter ne sme biti navezan na penzijske ure. Dalje je vpoštevati, da ima marsikateri gost pokvarjen želodec ter si ga noče pokvariti z rafiniranimi hoteljskimi kuhinjske se bolj. Radi tega bi morale eksistirati v vseh boljših hotelih tudi kuhinje za posebno dieto, ki bi postregle bolnim gostom z jedili, kakršne jim je predpisal zdravnik. Če se francoski hotel tako preuredi ter se uvedejo vse omenjene novosti in izboljšanja, se bo stanovalo v njem kot v raj, hotelska obrt pa bo procvetala.

Kriminaliteta v Jugoslaviji. Te dni je bila izdelana kriminalna statistika za leto 1925 za vso državo. Glasom te statistike je bilo izvršenih preteklo leto v naši državi 632 umorov. Največ jih odpade na mesec avgust, namreč 69, nato slede oktober s 63 in januar s 60 slučajev. Ubojev je bilo 507. Glede ubojev ranžiranih na prvem mestu meseca septembra in oktobra s po 54 slučajev, nato slede juli, januar, december, avgust, ter na sedmem mestu februar in maj. Število težkih telesnih poškodb je znašalo 4056. Največ se jih je pripetilo meseca avgusta, namreč 416, nato slede oktober s 412 slučajev, april z 286, september s 379, november s 337. Ropov je bilo vsega skupaj 410. Največ jih je bilo izvršenih meseca oktobra, najmanj decembra in janu-

arija. Od vseh zločinov je bilo izvršenih največ tatvin, namreč 13.469. Prvo mesto zavzema mesec oktober z 2244 slučajev, nato sledi marec z 2234 slučajev, avgust z 2116, najmanj tatvin se je pripetilo meseca decembra. Detomorov je bilo 186. Napram predlanskim je število zločinov lanske leto v splošnem padlo. Samo število posilstev se je zvišalo. Posilstev je bilo 433. Največ se jih je pripetilo v mesecih juniju, juliju in avgustu. Število kriminalnih splavljenj je naraslo na 225. Celokupno število krivičnih del, vstevši prestopke in pregreške, znaša 105.190. Največ kriminalnih dejanj v splošnem je bilo izvršenih meseca avgusta.

Kdor ima slabo pisavo, dobro misli. Dr. William T. Rott s pittedburške univerze je objavil psihološko razpravo, v kateri prihaja do zaključka, da imajo v splošnem grdo pisavo samo inteligentni ljudje. Inteligentni človek misli 20krat hitreje, kot more pisati. Vsled tega je gibanje njegovih mišic od napenjanja močnejše, kot pri navadnem, da je rezultat divergenca grda pisava. Kdor ima malo v glavi, pravi profesor Rott, ta ima čas, da slika črko tako, kot je pravzaprav predpisano.

Čuden nestvor. Neka 20letna zdrava žena v Velikem Bečkereku je rodila te dni popolnoma abnormalnega otroka. Glava ni imela skoro nobenega temena, čelo je bilo popolnoma rudimentarno, tako da je izgledal obraz kot kaka groteskna karikatura. Velikanski ušesi sta viseli plosko ob glavi nizdol. Glava je tičala tako globoko v ramenih, da vratu sploh ni bilo videti. Čudno oblikovane roke so segale do pete. Nestvor je kmalu po rojstvu umrl.

Jack London:

Morski vrag.

Mugridge se je čudno, trdovratno oklepal življenja in je kmalu šepal po ladiji, sedaj je moral opravljati dve službi; bil je kuhar in kabinski strežer. Johnson in Leach sta bila ustraševana in batinana kot poprej; pričakovala sta, da bo konec lovskega časa obnem tudi konec njunega življenja. Ostali so živeli kot psi in njihov neusmiljeni gospodar je ravnal z njimi kot s psi. Jaz sem še precej dobro shajal z Wolfom Larsenom, dasi se nisem mogel popolnoma otresti misli, da bi edino prav ravnal, da bi ga ubil. Neizmerno me je očaral, neizmerno sem se ga bal. In vendar si ga nisem mogel misliti mrtvega. V njem je bila neka vztrajnost, kakor da bi bil večno mlad, in ta je vzbujala v meni te občutke in jih zopet udušila. Videti sem ga mogel samo vedno živečega, vedno vladajočega, v vednem boju in razdejajanju, v katerem je sam ostal živ.

Ko smo bili sredi črede in je bilo morje prenemirno, da bi spustili čolne v morje, se je zabaval med drugimi s tem, da je spustil v morje čolne z dvema veslačema in enim krmarjem, katerim se je sam pridružil. Bil je tudi dober strelec in je prinesel na krov marsikako kožo, ki jo je dobil v nemogočih lovskih okoliščinah, kot so se lovci izražali. Zanj je bila neka potreba, da se je tako igral z življenjem in se boril zanj proti siloviti premoči.

Učil sem se vedno več mornarstva, in nekega lepe-

66

ga dne — kar se je sedaj redko namerilo — sem doživel to zadovoljstvo, da sem sam vodil in poveljeval ladijo in pobiral čolne. Wolfa Larsena je namreč zopet napadel njegov glavobol; od jutra do večera sem stal pri krmilnem kolesu, vozil po oceanu za zadnjim odvetnim čalom ter vsled zvečer njega in pet ostalih čolnov na krov brez vsakega povelja ali nasveta kapitana.

Včasih smo tudi naleteli na viharje; v tistih krajih so namreč viharji prav pogosti; sredi junija smo doživeli tajfun, ki je bil zame jako pomemben in jako važen zavljio izprememb v mojem življenju, ki jih je povzročil. Ta vrtinčasti vihar se je moral zajeti blizu svojega središča; Wolf Larsen je bežal od njega proti jugu, najprvo pod dvojim malim jadrom, na kencu pa pod gclimi drogovi. Nikdar si nisem mislil, da more biti morje tako razburkano. Valovi, kakor smo jih dotlej doživeli, so bili kakor majhni valčki v primeri s temi, ki so merili pol morske milje od grebena do grebena in so se vzdigovali, lahko rečem, višje kot so bile naše jambore. Bili so tako veliki, da se niti sam Wolf Larsen ni upal ladije obrniti, dasi ga je vihar gual daleč proti jugu in od črede morskih psov.

Ko se je tajfun polegel, smo morali biti precej na potu, po katerem vozijo veliki prekaofriški parniki. Tedaj pa smo se na veliko začudenje lovcev naenkrat znašli sredi morskih psov, druge črede ali zadnje stráže, kakor so rekli; to je bilo nekaj jako nenavadnega.

Seveda smo spustili čolne v vodo in ves ljubi božji dan so pokale puške in se je vršilo neusmiljeno klanje.

Tisti čas se je prigodilo, da se mi je približal Leach. Baš sem zapisoval kože zadnjega čolna, ko je prišel v temi k meni in mi dejal tiho:

»Ali mi morete povedati, gospod Van Weyden, kako daleč smo od obale in v kateri smeri leži Jokohama?«

Razveselil sem se, ker sem vedel, kaj je imel v mislih. Povedal sem mu smer — zapadno-severovzhodno kakih petsto milj daleč.

»Hvala, gospod,« je bilo vse, kar je rekel, ko je izginil v temi.

Drugo jutro smo pogrešali čoln št. 3 z Johnsonom in Leachem. Pogrešali smo pa tudi vodne sodčke in skrinje za živež z vseh ostalih čolnov kakor tudi postelji in mornarske torbe obeh mornarjev. Wolf Larsen je bil besen. Dal je razviti jadra in odplul proti zapadu-severozapadu; dva lovca sta vrh jambore neprestano pregledovala morje z daljnogledi, kapitan sam pa je hodil po krovu kot razjarjeni lev. Predobro je poznal moje nagnenje do ubežnikov, da bi bil mene poslal za opazovalca.

Veter je bilo dober toda izpremenljiv; ampak najti tisti mali čoln na neizmernem sinjem oceanu je bilo ravno tako težko kot iskati šivanko v kepici sena, Larsen je drvel na vso moč